

Suurten orkestereiden musiikkia voi soittaa myös pienemmällä kokoonpanolla.

Ruska by Day - Swing by Night

5.9.2021 10.00

UUSINTA v. 2016 - Päivällä hehkuu ruska ja yön kääriessä maiseman syliinsä syttyvät ravintoloiden värivalot. Mestarin klarinetti käheilee vanhaa melodista swingiä, mutta pieni ja ponteva Pelkosenniemi tarjoaa matkailijalle muutakin ihmeteltävää kuin maan ruskaisimmat jazzit.

Teksti ja kuvat: SARI PÖYLIÖ

Ruskaswing-tapahtuma on järjestäjäkuntiansa tiiviissä suojeluksessa.

Sen näkee siitä, että Pelkosenniemen kunnanjohtaja **Erkki Parkkinen** ja Kemijärven kaupunginjohtaja **Arto Ojala** ovat litistäneet Jazz Partout -yhtyeen kitaristi **Kimmo Iltasen** toverillisesti väliinsä.

Iltanen näyttää hieman hätääntyneeltä. Kahvia ryypitään ja hallintolatinää puhutaan, kunnes kunnanjohtaja Parkkinen työntää kuppinsa kauemmas ja puhkeaa muisteluksiin:

- Kuljin minäkin muutaman kerran Swingjunalla Helsingistä Kemijärvelle, mutta ne olivat raskaita reissuja. Helsingissä aina tapahtuu kaikenlaista, kun ei tunne kaupunkia. Ruskaswing-konserteja järjestettiin useita ja aikaa kului edestakaisine junamatkoineen monta päivää. Sitten piti mennä aurinkolasit päässä radiohaastatteluihin.

Parkkinen puistelee päätään ja katselee pöydänkantta.

Pikkuruisen Pelkosenniemen kunnanjohtajasta pidetään. Konstailemattomuutensa takia, sanovat paikalliset, mutta ehkä myös sen johdosta, että valintansa jälkeen hän hankki vaimonsa kanssa kaksi upouutta lasta kasvattamaan kunnan kutistuvaa väkilukua. Helsingissä **Jussi Pajusen** pitäisi väkilukuun suhteutettuna hankkia 1200 lasta yltääkseen samaan. Valtion erityistarkkailussa olevan kriisikunnan statuksen Pelkosenniemi karisti jo kauan sitten.

Ja ruskan keskellä unohdetaan loputkin huolet, kun kuunnellaan swingiä.

Ylen legendaarinen aluetoimittaja **Pekka Lintula** eli Lintu-Pekka käynnisti Ruskaswingit Kemijärvellä vuonna 1989. Muutaman onnistuneen vuoden jälkeen Lintula luovutti lapsensa vieraiden hoitoon.

Viime vuosina swingit on keskitetty Pyhälle. Hotellin lisäksi konsertteja järjestetään ravintoloissa, paljaan taivaan alla ja Pyhän tunnelmallisessa kirkossa, Revontulikappelissa. Jazzin ja hyvän ruoan perässä voi matkustaa Pyhä Express -tuoli hissillä myös Ravintola Tsokkaan tunturin laelle. Viimeisen päivän iso konsertti pönötetään Kemijärven Kulttuurikämpän salin pehmustetuilla tuoleilla.

Swingin taiteellinen johtaja on Suomen johtava saksofonisti-klarinetisti **Antti Sarpila**, joka on urallaan pyöräyttänyt kolmisenkymmentä levyä. Swing taas on 30-luvun isojen orkestereiden melodista jazzia, jonka suuria nimiä ovat **Glenn Miller**, **Count Basie**, **Duke Ellington** ja **Benny Goodman**.

Kun Sarpila vaihtaa klarinetin saksofoniin täyttää sadan naisen yhtäaikainen huokaus salin kuin kaasua.

Jonotan poronkäritystä ja nuuhkin ilmaa. Ravintolassa haisee diesel. Takanani seisova mies hymyilee lupsakasti ja kilauttaa:

- Minä se haisen. Ei ollut kiva herätys, kun palopäällikkö soitti yöllä kello kolmelta, että bussista on polttoaineletku poikki. Kolmesataa litraa naftaa valui asfaltille. Olen koko päivän kontannut auton alla ja nyt pitää odottaa varaosia.

Maksan kärityksen hengitystäni pidätellen.

- Ei ollut kiva herätys, kun palopäällikkö soitti yöllä kello kolmelta, että bussista on polttoaineletku poikki, mies kilkattaa tarjoilijalle.

- Sinunko autosta se letku katkesi, paikkakuntalainen tarjoilija kysyy leppoisan uteliaasti.

- Minun, mies tunnustaa kainosti.

Tapahtumiin sisältyy aina tapahtumattomia hetkiä jolloin tunnelma on odottava, melkein ankea. Iltapäivä ravintolassa jänteikästä käritystä narskutellen on sellainen. Sivupöydälle on unohtunut kulhollinen aamiaismuroja. Ämyreistä ei kantaudu jazz vaan **Simo Silmu**. Ohi kävelee **Pepe Willberg**, joka on laulanut edellisenä iltana jazztahtavasti Pyhälle, mutta vetää tänä iltana Kemijärvellä keikan omalla tyyliään. Pepe laulaa ihanasti, mutta ilme on aina kuin olisi etikkaa juonut.

Yksi vieras on Ruskaswingeillä vain ja ainoastaan jazzin takia. Etelä-Karjalasta, Luumäen Taavetista Pyhälle on saapunut Jazzrytmit-nettilehden valokuvaaja **Matti I. Korhonen**. Korhosen lehden suosio osoittaa, ettei jazz ole Suomessa marginaalissa.

- Miljoonan klikkauksen raja on menossa rikki, mies kehuu ravintolan terassilla.

- **Rajalan Osku** perusti lehden vain pari vuotta sitten Pieksämäellä. Käy katsomassa sivut. Meiltä löytyy kaikki, mitä haluat jazzista tietää.

Uppoamme keskusteluun **Nat Newbornista**, vanhan ajan jazzia esittävästä komeetasta, joka pitäisi ehdottomasti kutsua seuraavan syksyn swingeille. Ja **Helena Sitalasta**, jonka alito viidenkymmenen vuoden jälkeen kuin unelma; hänetkin pitäisi kutsua. Ja Grand Old **Erik Lindström**, jazzhemmojen kuningas.

- Nat muuten aloitti levytysuransa pudottamalla C-kasetin Erikin postilaatikoon, Korhonen kertoo hihitellen.

- Hän laittoi mukaan lapun, että jos hommassa on ideaa, tehdään levy. Erik tuotti Natin kaksi ensimmäistä levyä.

Keskustelun keskeyttää terassin vieressä seisovan bussin vieressä kilkattava iloinen ääni:

- Ei ollut kiva herätys, kun palopäällikkö soitti yöllä kello kolmelta, että bussista on polttoaineletku poikki! Odottelen tässä varaosia ja...

Kysyn Korhoselta montako kertaa minun pitäisi käydä klikkaamassa Jazzrytmit-lehteä, että miljoonan rajapyykki täytyisi.

Matka Aittakuruun luonnon konserttisaliin on elämys.

Ruskaswingien taiteellinen johtaja Antti Sarpila soittaa Pyhälle joka syksy oman kokoonpanonsa kanssa.

Jazzin ystävät piknikillä Aittakurun katsomossa.

- Se täyttyy tällä vauhdilla omalla painollaan, Korhonen vakuuttaa.

Murikkaseinämät leviävät luonnon amfiteatteriksi, jonka katsomo nousee huolestuttavan jyrkässä kulmassa taivasta kohti.

Aittakuru. Tuhat kertaa tuhat tonnia kivenmurikoita kohoaa viistosti pilviä päin. Kurun pohjalla natisevat lankusta rakennetut pitkospuut. Vajaan kilometrin päässä murikkaseinämät leviävät luonnon amfiteatteriksi, jonka katsomo nousee huolestuttavan jyrkässä kulmassa taivasta kohti.

Kurun pohjalla lähdelammen takana on esiintymislava, jolla isokin orkesteri näyttää muurahaisarmeijalta, kun sitä katsoo yläviistosta. Mutta äänentoisto toimii. Ja aurinko paistaa kurun reunan petäjiin ja silmiin.

Kuruteatteri on yhden ihmisen päähänpisto. Muutaman vuoden Pyhän kesämatkailua taiteen, nuorisotyön ja koulutuksen ympärille kehittänyt helsinkiläissyntyinen **Ulla Laine** äkkäsi, että Aittakurusta puuttuvat vain istuimet ja se on valmis konserttisali. Istuimet nikkaroiitiin. Taidematkailun kehittämiseen varatut rahat ehtyivät ja Laine lähti, mutta Aittakuru jäi.

Estradille nousee Ruskaswingejä varten kokoonpantu melkein-big band, jossa loistavat Antti Sarpilaa ja **Pentti Lasasta** myöten maan taitavimmat jazzmuusikot. Yleisö puhkeaa aplodeihin kun vuoron saa iki-ihana **Johanna Iivanainen**. Laulajattaren karisma toimii, vaikka ylimmille katsomoriveille hän näyttää hyvin pieneltä nukelta. Ääni ei ole suhteessa kokoon.

Pyhällä ei kannata käydä vierailematta kunnanjohtaja Erkki Parkkisen valtakunnassa.

Pelkosenniemen kirkonkylän keskustasta löytyy kaikki mitä ihminen elääkseen tarvitsee, eli kunnantalo monipalvelupisteineen, Osuuspankin konttori, Siwa, kirkko, terveyskeskus, koulu ja huoltoasema-posti. Keskustaan sisältyy myös rimpsu omakotitaloja, joista joka toisen pihalla louskuttaa reviiiristään tarkka pystykorva.

Kirkonkylän keskikohta ja ylpeys on torilla seisova **Andy McCoy** näköispatsas, jonka jalusta on jostakin syystä päällystetty kylpyhuonekaakelilla. Patsaan paljastustilaisuudessa vierailut Andy oli silminnäköisten mukaan aidosti liikuttunut.

Kirkonkylän ehdoton käyntikohde on maan ehkä viimeinen aito kyläkauppa, yli kolmekymmentä vuotta sitten perustettu Asuste-Kenkä Pesonen. Kauppaa pitää perustaja **Aarne Pesosen** tytär **Riitta**, joka ei ole aikeissakaan luovuttaa seuraavaan kolmeenkymmeneen vuoteen. Päinvastoin. Ensi kesänä Pesokset avaavat haaraaliikkeen Pyhän uuteen liikekeskukseen.

Kirkonkylän ainoa hotelli-ravintola on ollut kiinni kymmenen vuotta. Muisto Ravintola Hanhenlennosta parinkymmenen vuoden takaa tuo mieleen salin täydeltä poromiehiä, joista yhdellä letkahteli reittä vasten puolimetrinen, verinen leuku. Mies veivasi allekirjoittanutta niin vauhdikkaasti tanssilattialla, että pikkukenkä putosi jalasta. Onneksi lattia oli pieni. Pyydystin kengän seuraavalla kierroksella.

Illalla kello yhdeksältä kirkonkylän raitti on pimeä kuin pottusäkin pohja. Katuvaloja uusitaan ja remontin aikana ei valoja ole lainkaan.

Värivalot hehkuvat sinisinä kuin syystaivas; punaisina ja kultaisina kuin ruska.

Kengänkorot lipsahtelevat Hotelli Pyhätunturin edustalla olevan perkeleellisen ritilikon reikiin, ellei sen yli muista sipsutella varpaillaan. Mutta sisällä eivät enää pistä silmään aamiaismurot.

Valot on himmennetty, värivalot sytytetty ja ravintolan täyttää isojen orkesterien melodinen, elävä jazz; kovaa ja käheästi. Antti Sarpila puhaltaa klarinettia posket pullollaan. Orkesterin jäsenet pitävät flirttiä naisyleisön kanssa.

Kun Sarpila vaihtaa klarinetin saksofoniin täyttää sadan naisen yhtäaikainen huokaus salin kuin kaasua. Onnelliset parit nojailevat toisiinsa seinänvierustoilla. Parketilla tavoitellaan foxtrotin ja lindy hopin askeleita. Värivalot hehkuvat sinisinä kuin syystaivas; punaisina ja kultaisina kuin ruska. Tunnelman uumenista kantautuu korviini kilakka ääni:

Pyhän kivikot, punaiset ja keltaiset lehdet ja jazz ovat sopineet yhteen jo yli kaksikymmentä vuotta.

Akustiikka toimii Aittakurussa, vaikka musikot näyttävät yläriviltä katsottuna muurahaisilta.

- Ei ollut kiva herätys, kun palopäällikkö soitti yöllä kello kolmelta, että bussista on polttoaineletku poikki!

Haistan etäisesti dieselin.

Seuraavien kuukausien aikana Itä-Lapissa tapahtuu paljon. Kunnanjohtajan henkilökohtaisista ponnisteluista huolimatta Pelkosenniemen väkiluku laskee alle tuhannen. Kemijärven kaupunginjohtaja vaihtuu. Kaksi neljän lapsen äitiä seutukunnan perärajalta eli **Eeva-Maria Maijala** (kesk) ja **Hanna Mäntylä** (ps) valitaan eduskuntaan. Entuudestaan eduskunnassa jo on itälappilainen **Markus Mustajärvi** (vas).

Ohjaaja **Kari Väänänen** tiedottaa, että Kemijärvelle sijoittuvasta *Taivaan tulet* -sarjasta on tulossa kolmas ja neljäs tuotantokausi.

Kriisikunta Pelkosenniemen tilit näyttävät toukokuussa kahta miljoonaa euroa plussaa. Helsingissä se tarkoittaisi väkilukuun suhteutettuna miljardia euroa. Ja syksyllä pidetään Suomen värikkäin musiikkitapahtuma. Tehkääppä perässä.

FAKTAT PELKOSENNIEMI

Asukasluku: 996

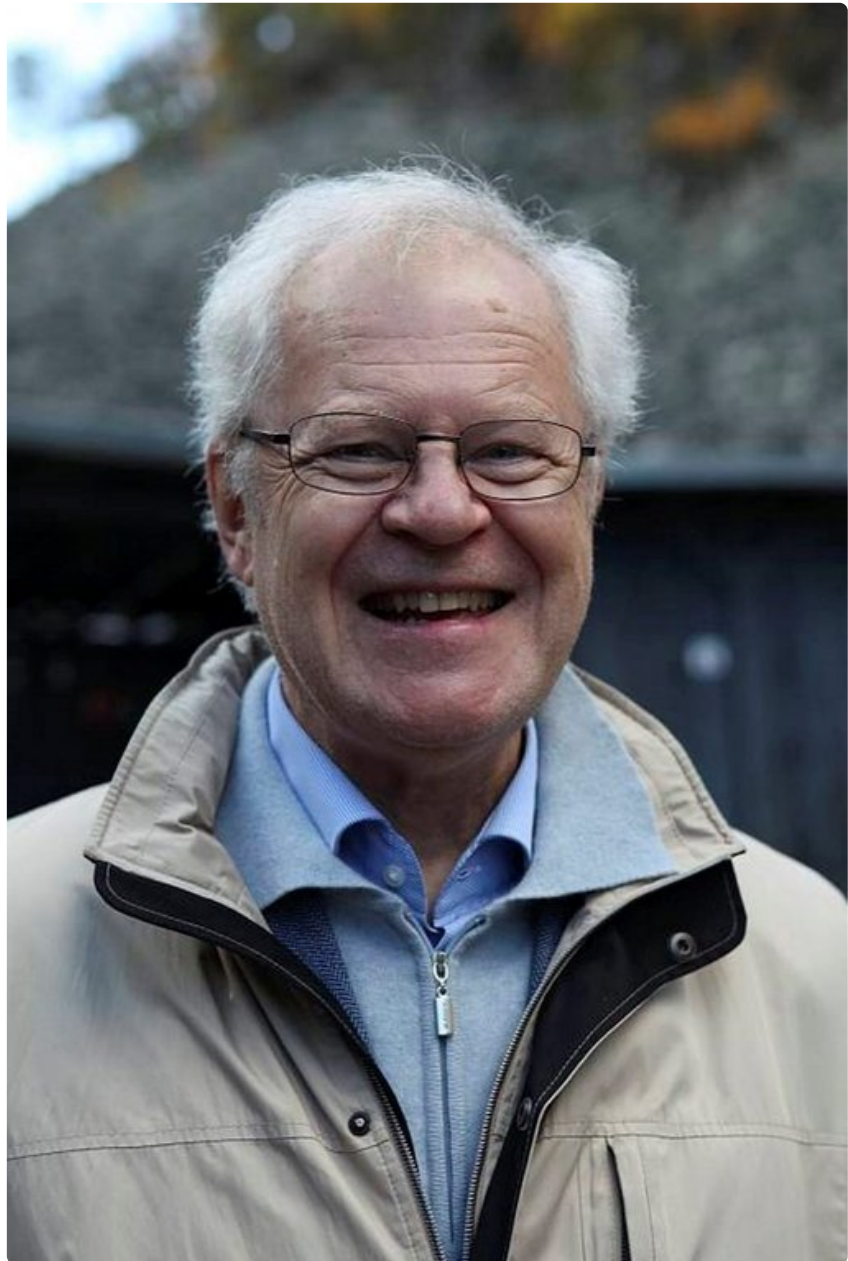
Etäisyydet: Kemijärvi 52 km, Rovaniemi 131 km, Oulu 340 km, Tampere 816 km, Helsinki 948, Turku 960 km.

Käyntikohteita: Suvannon museokylä ja Suomen viimeisimpiin kuuluva aito kyläkauppa Asuste-Kenkä Pesonen.

Nähtävyyksiä: Andy McCoy'n näköispatsas, Arvospuolen silta ja Kemijoessa sijaitsevat Keminsaaret.

Tapahtumia: Ruskaswing 8.-10.9.

www.pelkosenniemi.fi

Saksofonisti Pentti Lasanen.

Swingien aikaan maaruska on kauneimmillaan.

Ruskaswingin taiteellinen johtaja Antti Sarpila ja Kemijärven kaupunginvaltuuston puheenjohtaja Jarkko Kotilaine.